

Posudek bakalářské práce

Hofmeisterová, Karin : Národní stereotypy v kontextu bosenské války a jejich zobrazení prostřednictvím vybraných snímků regionální kinematografie. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2011, 41 s. (Vedoucí bakalářské práce PhDr. Kateřina Králová Ph.D.)

Předkládaná bakalářská práce je věnovaná aktuální složité problematice národních stereotypů a mýtů, konkrétně se projevujících v kontextu občanské války v Bosně a Hercegovině 1991/2-1995 a jejich odrazu v několika vhodně vybraných filmových snímcích regionální kinematografie. Práce je strukturálně dobře rozvržena, jazykově na výši, hutně podána a pečlivě dokumentována a promyšlena. Podle mého soudu je bakalářská práce Hofmeisterové zdařilým dílčím příspěvkem k bližšímu uchopení dané problematiky a to nejen v případě nedávné krize a jejího válečného vyústění v Jugoslávii.

Text práce je rozčleněn do 3 kapitol a řady podkapitol. V prvních dvou kapitolách se autorka přehledně věnuje některým teoretickým otázkám. Vyjasňuje obsah termínu: stereotyp (souhrn zobecněných představ o určité skupině lidí, jehož negativní význam vzrůstá v krizových obdobích avšak naopak klesá v době prosperity a stability), mýtus, kolektivní identita (konstrukce kontrastů a rozdílů mezi vlastní a jinými skupinami lidí). Autorka konstatuje, že tyto pojmy úzce vzájemně souvisejí, jejich význam se v mnoha ohledech překrývá, společně se stávají součástí vytvoření či obrození národních identit, jejichž vzájemné vymezování lze chápat jako „jádro národnostních konfliktů“. (V této souvislosti by bylo namísto přihlídnutí k problematice formování novodobých národů, souvislostí nacionalismu a úloze národního státu v současnosti).

V podkapitole 1.2 autorka popisuje „významné národní stereotypy“. Vyzdvihuje funkci vnímání a prezentace kategorií „my“ a „oni“, vedoucí k pojetí druhé strany a jejich dějin v negativním světle. Zmiňuje dále úlohu náboženských stereotypů a mýtů (např. zaslíbené země, Jeruzaléma, kosovský mýtus ap.) Autorka neopomenula ani stereotyp „balkánské mentality“, který podstatně ovlivnil postoj Západu k jugoslávské krizi a jejím důsledkům a nalezl ohlas i u elit zneprátených stran na teritoriu bývalé Jugoslávie.

Mezi hlavní strůjce mobilizace národních stereotypů a mýtů jsou zahrnuti především političtí představitelé, vůdci nacionalistických organizací a církevní instituce, podle autorky zejména pravoslavná církev. Nedílnou součástí tohoto procesu byly i deformace v oblasti výuky historie a odmítání stereotypů a mýtů titovské Jugoslávie (partyzánský mýtus, mýtus „bratstva i jedinstva“ jugoslávských národů, mýtus Tita atd.) Autorka svůj pohled soustředila na srbský a bosňácký aspekt bosenské války. Až na několik zmínek však opomenula rovinu chorvatsko-bosňáckého konfliktu, který situaci velmi zkomplikoval a jehož stručné zhodnocení by v rámci práce bylo žádoucí.

Jádrem předkládané práce je kapitola třetí, obsahující analýzu čtyř filmů, které se bezprostředně dotýkají války v Bosně a Hercegovině, resp. celého jugoslávského konfliktu. Zkoumány jsou filmy srbského režiséra Srdjana Dragojeviće Lepa sela lepo gore (Krásné vesnice krásně hoří, 1995), Emira Kusturici, bosenského muslima, hlásícího se k pravoslaví a srbské národní identitě Underground (1995), bosňáckého režiséra Danise Tanoviće Ničija zemlja (Země nikoho, 2001) a rovněž bosňáckého režiséra Ahmeda Imamoviće Go West (chorvatsko-bosenská koprodukce, 2005). Autorka konstatuje, že zmíněná díla nemají propagandistický charakter, nicméně dokládají správnost její hypotézy, že „jedním z

klíčových faktorů, jež stály za rozpoutáním a eskalací bosenské války byly zmobilizované národní stereotypy a mýty, od nichž se režiséři, přes veškerou snahu po objektivitě nedokázali oprostit.. V tomto ohledu je třeba ocenit autorčin postřeh o přebírání západních stereotypů “balkánské mentality”, stavění Balkánu mimo Evropu a chápání konfliktu jako něčeho nevyhnutelného, vycházejícího z minulosti a iracionálního více méně mytického charakteru.

Autorčiny závěry jsou opřeny o poměrně rozsáhlou literaturu zejména cizí proveniencie a vlastní rozbor jednotlivých filmových děl. Využila ku prospěchu věci řady článků a knižních publikací zejména v angličtině. (V seznamu použité literatury však zaráží absence děl historika Ladislava Hladkého.)

Předložená práce Karin Hofmeisterové vyhověla požadavkům kladeným na bakalářskou práci. Hodnotím ji známkou v ý b o r n ě - 1.

P r a h a, 6.6.2011

PhDr. Miroslav Š e s t á k CSc.